

A man in a dark suit is riding a unicycle on a tightrope. The scene is set against a bright blue sky with scattered white clouds. The man is positioned in the upper half of the frame, with his legs and the unicycle wheel resting on the thin wire. The word "TRIK" is written in large, bold, red capital letters across the middle of the image, with the tightrope passing through the letters.

TRIK

*Aj ilúzia
môže zachrániť
život...*

Emanuel
Bergmann

TRIK

TRIK

**Emanuel
Bergmann**

Original title: Emanuel Bergmann: DER TRICK
Copyright © 2016 by Diogenes Verlag AG Zürich
All rights reserved.

Cover design © Peter Nosál, 2016
Cover pictures © ra2studio, Triff/Shutterstock

Slovak edition © Fortuna Libri, Bratislava 2016
Translation © Andrej Zahorák, 2016
Odborná spolupráca Viera Kamenická, Eva Poláková
Slovenský text ľudovej piesne o teliatku a lastovičke (s. 26, 42, 43, 311)
bol preložený z pôvodnej piesne *Dos Kelbl* z jazyka jidiš.

Vydalo vydavateľstvo Fortuna Libri.

www.fortunalibri.sk

Zodpovedná redaktorka Denisa Stareková

Prvé vydanie

Všetky práva vyhradené.

Nijaká časť tejto publikácie sa nesmie reprodukovat', ukladať do informačných systémov ani rozširovať akýmkoľvek spôsobom, či už elektronicky, mechanicky, fotografickou reprodukciou, alebo inými prostriedkami, bez písomného súhlasu majiteľov práv.

ISBN 978-80-8142-626-1

1

O svete a o tom, aký by mal byť

Na začiatku dvadsiateho storočia žil v Prahe muž menom Lejb Goldenhirsch. Bol to skromný človek, rabín a znalec *Písma*. Zaumienil si, že pochopí tajomstvá, ktoré nás obklopujú. Tejto úlohy sa zhostil telom aj dušou. Deň čo deň, každú hodinu, premýšľal o *Tóre*, *Talmude*, *Tanachu* a o podobnom podnetnom čítaní. Po rokoch učenia a prednášania mal o svete nejasnú predstavu, najmä o tom, aký by mal vlastne byť. Medzi žiarivou nádherou stvorenia a nepríjemnou daždivou všednosťou, ktorou sme sa my ľudia museli prebýjať, zjavne vládol rozpor. Jeho žiaci si ho vážili. Aspoň tí, ktorí neboli celkom hlúpi. Slovom rozžiaril tmu bytia ako svetlo sviečky.

S manželkou Rifkou bývali v skromnom nájomnom dome blízko Vltavy. Mali iba jednu izbu a v nej nič viac len kuchynský stôl, pec na drevo, drez a posteľ, ktorá v noci počas každého *šabatu* rytmicky vŕzgala. Tak ako to bolo správne a napísané.

Medzi poschodiami sa nachádzal zázrak modernej doby – splachovací záchod. Hoci sa na to Goldenhirschovci ustavične hnevali, museli sa oň deliť so susedom, so somárom menom Moše, ktorý býval v byte nad nimi. Bol to zámočník a neprestajne sa nahlas škriepil so svojou manželkou, ženskou s nevhodným správaním.

Hoci žil rabín Goldenhirsch v čase technického pokro-

ku, nevenoval mu nijakú pozornosť. Významné zmeny, ktoré prinieslo nové storočie, sa ho takmer netýkali. Pred niekoľkými rokmi plynové lampy na uliciach vystriedali elektrické, čo niektorí ľudia považovali za dielo satana, iní za znak socializmu. Pri brehu rieky sa zasa objavili koľajnice z ocele a premávali po nich električky, spod ktorých kde-tu vyletovali iskry.

Tak vyzeral zázrak nového veku.

Lejb Goldenhirsch mu však nerozumel. Čo tam po električke, život zostal aj tak ťažký! Začato a skromne prechádzal každým dňom tak, ako to Židia robili už celé stáročia a pravdepodobne v tom aj budú pokračovať. Nežiadal veľa, preto ani veľa nedostal.

Mal úzku bledú tvár, čiernu bradu a živé tmavé oči, ktorými s nedôverou pozoroval zhon okolo seba. Večer po práci zložil hlavu vedľa svojej milej Rifky, peknej silnej ženy s drsnými rukami, vlúdny pohľadom a gaštanovohnedými vlasmi. Občas si krátko predtým, ako ho premohol spánok, predstavoval, že cez strop vidí až na nočnú oblohu. Dal sa unášať ako lístok vo vetre, vzniesol sa do výšky a pozeral sa dolu na malý svet. Nezáležalo na tom, aký ťažký mohol byť život, za jemným závojom všednosti sa ukrývala nádhera, ktorá ho vždy uchvátila niečím novým.

„Už len to, že som tu a žijem,“ hovorieval, „je modlitba.“

V poslednom čase si však čoraz častejšie líhal, ale nespál, len zísal pred seba. Mrzelo ho, že v čase technických zázrakov už viac nebolo miesto na pravé zázraky. Rabín Goldenhirsch po jednom takom túžil.

V živote mu niečo chýbalo. Syn. Dlhé hodiny strávil tým, že vychovával synov iných. Všetci do jedného boli hlupáci, a keď sa díval na ich tváre, predstavoval si, ako sa jedného dňa pozrie na tvár vlastného dieťaťa. Jeho modlitby však doposiaľ neboli vyslyšané. Kým pre iných slnko vyšlo, pre Lejba a Rifku ostalo za obzorom. Veľa nocí sa so ženou snažili, ale bezvýsledne. Ako čas plynul, ich

postel' vřzgala čoraz menej.

*

Keď vypukla vojna, nové storočie bolo iba na začiatku. V podstate nešlo o nič nezvyčajné. Vojny tu boli stále, ako keď občas niekde prepukne chrípka. Tentoraz to však bolo niečo iné, no Lejb a Rifka Goldenhirschovci si to najprv nevšimli. Začala sa „veľká vojna“ a onedlho sa zmocnila miliónov ľudí. Nebola to chrípka. Bol to mor. Žiaci rabína zahrnuli otázkami a prosili o vysvetlenie. Po prvý raz v živote sa stretol s niečím, na čo nevedel odpovedať. Predtým sa v takých prípadoch mohol oprieť o spoľahlivé tajomné cesty Pána, ale vojna nebola Božím dielom. Bola dielom človeka. Cítil sa bezradný. S otvorenými ústami stál pred žiakmi a zajakával sa. Fakty mu boli jasné, ale ich hlbší význam mu unikal. Samozrejme, vedel, že arcivojvodu Františka Ferdinanda v Sarajeve úkladne zavraždila zbabelá ruka nepriateľa. Sarajevo však bolo ďaleko od centra sveta, niekde hlboko na Balkáne, a civilizovaná spoločnosť sa nestarala o to, kto koho odstrelil. *Goji*, Nežidia, okolo seba neprestajne strieľali. Je rozdiel, či bude na zemi o arcivojvodu viac, alebo menej? Bolo mu jasné, že každý ľudský život je nesmierne cenný a že násilná smrť je rúhaním sa pred Bohom. Vedel aj to, že jeho výsosť rakúsko-uhorský cisár, ktorému mal byť rabín Goldenhirsch a obyvatelia Prahy oddaní, sa, pochopiteľne, trápil. Položme si však ruku na srdce – ako sa nás to týkalo?

Zjavne dosť. V priebehu niekoľkých mesiacov zavládol v uliciach Prahy nepokoj. V kaviarňach hore-dolu pochodovali starí muži, zvierali päste a mávali zhúžvanými novinami. Každý sa pokúšal porozumieť najnovšej situácii na tom či onom fronte. Na Václavskom námestí pobežovali ženy a vymieňali si informá-

cie o synoch, manželoch, bratoch a otcoch, ktorí horlivo odišli do boja. Iba niekoľkým ľuďom bolo jasné, že veľká časť mužov sa už nikdy nevráti. Tí, ktorí boli na vojnu primladí, čítali zoznamy mrzákov a padlých, ako keby šlo o výsledky nejakých majstrovstiev vo futbale. Koľko ich? Koľko našich? Mladí chceli bojovať a onedlho mali dostať príležitosť. Vojna zúrila dlhé roky a nevyberala si. Pohltila všetkých.

Aj Židov.

Jedného slnečného dňa Lejb Goldenhirsch narukoval do cisársko-kráľovskej armády Františka Jozefa. Keď sa Rifka vrátila domov z trhu a uvidela svojho vychudnutého muža s tenkými nohami v uniforme, trpko zaplakala. Stál pred zrkadlom a nechápavo si premeriaval seba aj uniformu. Podal jej svoju pušku s bajonetom.

„Čo s ňou mám robiť?“ spýtal sa.

„Bodnúť Rusa,“ odvetila. Márne sa snažila bojovať s novým návalom slz. Otočila sa a skryla si tvár.

A tak Lejb Goldenhirsch odpochoďoval na vojnu, ktorej ešte stále nerozumel.

Rifka odvtedy musela všetko zvládnuť bez svojho muža. Ukázalo sa, že to vôbec nebolo až také ťažké. S údivom si uvedomila, že v domácnosti bol celkom nepotrebný. Napriek tomu jej chýbal. Ešte nikdy sa jej tak veľmi necnelo za niečím nepotrebným.

Skoro každý deň opúšťala mesto a chodila do lesov ďaleko od Prahy. Niesla vedro plné uhlia, ktoré potom na statkoch vymieňala za maslo a chlieb. Radšej bude mrznúť, ako by mala hladovať.

S letom prišli dlhšie dni a jej odvážne činy boli náročnejšie. Musela si zohnať iný tovar a maslo schovávala pod sukňou, pretože všade cíhalo nebezpečenstvo. Čoraz častejšie sa vracala domov s prázdnyimi rukami, najmä keď v okolí vypukli boje a musela sa skrývať v lese, až kým sa neskončili. Zostala jej iba horúca

stopa roztopeného masla, ktoré jej stekalo po stehnách.

V jeden septembrový večer prišla domov a na schodisku našla sedieť zámočníka Mošeho. Mal na sebe špinavú braneckú uniformu a plakal. Bolo zvláštne vidieť toho obra fňukať. Robustné plecia sa mu triasli, hlavou kýval z jednej strany na druhú. Z jeho nemotorného tela vychádzali hlboké, užialené vzlyky. Podišla k nemu a spýtala sa ho, čo sa stalo. Povedal, že ho na niekoľko dní prepustili z frontu, a len čo prišiel domov, žena mu oznámila, že ho opúšťa. Už dlhší čas o nej nič nepočul. Nijaké listy, vôbec nič, hlesol a zavzlykal. Rifka s ním súcitila. Jeho manželka jej nebola veľmi sympatická, preto ju neprekvapilo, že ho tá ženská len tak nechala.

Objala ho a utešovala. Po nohách jej stekalo lepkavé roztopené maslo.

*

V jedno jasné stredajšie popoludnie sa Lejb Goldenhirsch vrátil domov. Kríval, ale mal výbornú náladu. Keď otvoril dvere, Rifka práve šla košelu. Zdvihla zrak a vo dverách uvidela svojho muža. Bol veľmi vycivený. Položila ihlu s niťou a vrhla sa mu do náručia. Aký len bol chudý! Mohla na ňom zrútať všetky kosti. Držal ju tak pevne, ako len vládol. Po tvári jej stekali slzy šťastia.

„Dobré správy,“ povedal a zdvihol bajonet. „Rus ma svojím bodol prvý. Ležal som v lazarete.“

Lejbovo zranenie našťastie nebolo až také vážne. Ukázal Rifke jazvu na stehne. Rozprával, ako jeho nadriadený zariadil, aby sa už viac nemusel vrátiť na front a aby si nohu mohol vyliečiť v sanatóriu v Karlových Varoch. Keďže neprestal krívať, oficiálne bol vyhlásený za invalida. Posadil sa. Rifka mu podala chlieb a poprosila ho, aby jej porozprával o vojne. Úsmev na perách mu vtedy

zamrzol, zdalo sa, akoby pozeral cez ňu. Chytil ju za ruky a nežne jej bozkával končeky prstov. Rifka sa mu zahľadela do očí, ale našla v nich iba tmu. Pokrútil hlavou a tak sa mlčky dohodli, že o vojne viac hovoriť nebude.

Takmer o tri týždne, po štyroch rokoch, konečne zavládol mier. Vojna, ktorá mala ukončiť všetky ostatné, utíchla. Na uliciach oslavovali ľudia. Konečne prišiel mier. Mier! Lenže bez chýrneho víťazstva, o ktorom všetci snívajú. Bolo to ako prebudenie sa z nočnej mory. Tí, ktorí prežili, pili a spievali, ulavilo sa im, že sú ešte nažive. Hoci sa všade hulákalo, tancovalo, kde-tu sa rozmlátilo niekoľko okien, ako to pri takých radostných udalostiach neraz býva, krajinu zahalilo zahanbujúce vysilenie. Európske národy mali plné zuby bojov, zabíjania a zomierania. Aspoň dočasne. V Nemecku a v Rusku vypukli revolúcie, v Rusku vyvraždili aj cársky klan. Nemecký cisár bol v zahraničí a rozhodol sa, že sa už nevráti. Z Českého kráľovstva sa stala Československá republika. Vcelku to boli dobré správy, ale nie až také dobré, aké mala Rifka pre Lejba.

„Som tehotná.“

Jej manžel zostal ohromený. Nerozumel tomu. Ako je to možné? Áno, postel' po jeho návrate domov zopár nocí poriadne výzvala, no nebolo priskoro, aby sa už dali rozpoznať náznaky tehotenstva? A predsa sa pod Rifkinými šatami skrývalo malé bruško.

Lejb nervózne pochodoval po izbe a jeho kaftan poletoval ako krídla vyplašeného holuba. Keď sa Rifka pozrela k oknu, niečo jej napadlo. Čomuže to verili všetci *goji*? Čo povedala údajne nepoškrvnená Mária Jozefovi?

„Je to zázrak!“ zvolala.

„Čo?“ spýtal sa Lejb.

„Boh pre nás učinil zázrak.“ Keď to povedala, sklopila zrak a dúfala, že vyzerala náležite zbožne. Snažila sa, aby sa jej triasli pery i ruky, lebo si hmlisto spomínala, že zázrak sprevádzala triaška.

„Zázrak?“ Lejb bol zaskočený a začal pochybovať. Bol predseda rabín a vo vlastných očiach sa videl aj ako odborník na zázraky. Tento však bol podozrivý. „Oj gevalt!“ skríkol. Beda!

„Obzri sa okolo seba,“ žobronila Rifka. „Za všetko, čo máme, vďačíme Bohu. Za všetko! Prečo by teda pre nás nemohol urobiť aj zázrak? Vedel predseda, ako veľmi si želaš syna!“

Cítila, že to bude chlapec. Podišla k Lejbovi, položila mu ruky na plecía a sladko mu zašepkala do ucha: „Boh ťa vyslyšal.“

Rabín Goldenhirsch údajnému zázraku akosi stále nerozumel. V črevách mu nepríjemne zaškrčalo.

„Bolo to nepoškvrnené počatie,“ odborne mu vysvetlila Rifka.

„Nezmysel!“ namietol. „Každé počatie je poškrvenie a toto obzvlášť. Kto je otcom?“

„Otcom je Boh,“ nástojila. „Navštívil ma anjel.“

Rabín rozhodil rukami a opäť sa začal prechádzať po izbe. Keď nadišla noc a nebol ani o kúsok bližšie k pochopeniu tohto mystéria, pomyslel si, že by si zaslúžil prestávku. Škrčanie v črevách medzitém prerástlo do hrmenia.

„O chvíľu sa vrátim,“ povedal. Z háka zvesil veľký kľúč od toalety, vyrútil sa z bytu a zabuchol za sebou dvere. Náhlil sa hore schodmi, kde naňho medzi poschodiami čakal zázrak modernej doby.

Bol obsadený.

Po niekoľkých minútach viac či menej trpezlivého vyčkávania a pohojdávania sa Lejba prepadol nepokoj a zaklopal. Zvnútra sa ozval chrapľavý hlas, niekto tam šuchotal. Na tmavom chladnom schodisku čakal celú večnosť, až sa nakoniec dvere otvorili.

Vyšiel jeho sused zhora, zámočník Moše. Nezrozumiteľne zamrmlal čosi, čo zrejme mal byť pozdrav. Rýchlo odvrátil oči. Potom nenápadne prešiel okolo Lejba k schodom. Bol priam ozrutný. Mal na sebe odev zo zdrapov látok, pohyboval sa nemotorne. Rovnako aj premýšľal. Golem v ľudskej koži. Rabín z neho nespustil zrak.

Vtom mu niečo napadlo. „Pán sused!“ zakričal.

„Áno?“ Zámočník naňho zízal. Medzi mužmi vládla akási nevráživosť. Rabín považoval zámočníka za idiota a zámočník rabína za arogantného hlupáka.

Lejb hľadel Mošemu do očí a dúfal, že v nich niečo objaví, aspoň náznak viny.

„Chcel som sa vás niečo spýtať,“ začal opatrne.

Moše naňho stále uprene hľadel. Rabín nezachytil ani štipku pocitu viny.

„Ide o to, že...“ Ďalej sa Lejb Goldenhirsch nedostal. Jeho slová sa stratili ako voda v piesku.

„Áno?“

Napokon sa odhodlal: „Ide o zámku.“

„Čo je s ňou?“

„Nemôžem ju otvoriť,“ pokračoval rabín. Strčím do nej kľúč, otočím, ale...“ Premýšľal, čo povie. „Nič sa nestane.“

„Chyba musí byť v kľúči,“ povýšenecky odvetil Moše. Hovoril ako skúsený remeselník, ktorý sa rozpráva s laikom.

Lejb Goldenhirsch zostal sám v prítmí schodiska.

Zrazu počul, ako naňho Moše zhora kričí: „Rabín? Ste ešte tam?“

„Áno.“

Na niekoľko sekúnd zavládlo ticho, potom opäť začul Mošeho chvejúci sa hlas. „Prepáčte mi,“ povedal zámočník tak potichu, že jeho slová takmer pohltila tma.

„Čo vám mám prepáčiť?“

Ticho. Vtom z ničoho nič zachytil zúfalý vzlyk.

„Tak veľmi mi chýba,“ šepkal Moše. Vyšiel po posledných drevených schodoch a zatvoril dvere do bytu.

Rabín bol zmätený.

Pozeral sa z okrúhleho schodiskového okna. Videl, ako sa v mesačnom svite jagajú strechy pokryté snehom. Ten pohľad bol taký nádherný, až hraničil so zázrakom. Rabín musel myslieť na to, že zázrak sa môže stať iba vtedy, keď človek verí.

Sledoval, ako sa oblak posunul pred svetlý, hmlistý mesiac. Premýšľal. Ak by ho oblak celkom zakryl, pokladal by to za Božie znamenie. V tom prípade by tehotenstvo akceptoval ako zázrak.

Uchvátené sa prizeral, ako sa oblak pomaly premiestňoval po nočnej oblohe.

A potom zakryl mesiac. Lejb chvíľu stál v úplnej tme, ako na počiatku sveta.

Zakrátko sa oblak presunul ďalej a na rabínovu tvár dopadlo mliečne mesačné svetlo. Napätie z neho opadlo. Stál tam v tme a triasol sa. Zrazu mu jeho pocity pripadali ako nekonečné more. Na povrch vychádzali vlny vďačnosti a lásky, po líkach mu stekali slané slzy.

Zhlboka sa nadýchol a otvoril dvere na toalete. Vošiel dovnútra, zatvoril dvere, stiahol si nohavice, zdvihol kaftan a posadil sa. *Každé dieťa je dar*, pomyslel si a rozhodol sa, že ho prijme. Darovanému koňovi na zuby nepozerať. Bude mať syna.

2

Je po všetkom

Oveľa neskôr, na začiatku dvadsiateho prvého storočia, žil v Novom svete v meste anjelov chlapec menom Max Cohn. Tri týždne pred svojimi jedenástymi narodeninami išiel s rodičmi do japonskej reštaurácie na Ventura Boulevarde. Tam mu oznámili, že sa budú rozvádzať. Samozrejme, nepovedali to hneď. Značnú časť večera sa tvárili, akoby bolo všetko v poriadku. Max však tušil, že sa niečo deje. Boli k nemu až priveľmi milí, od začiatku mu to bolo podozrivé. Jeho najlepší kamarát v škole Joey Shapiro pred niekoľkými mesiacmi prežil niečo podobné. V triede ho preto považovali za tragického hrdinu, ktorého obdivovali a zároveň s ním súcitili. Joey vypil kalich horkosti až do dna, a tak bol k dospelosti bližšie ako jeho spolužiaci zo 4. A.

Joey dal vtedy Maxovi dobrú radu: „Pôjdete sa najesť a opýtajú sa ťa, na čo máš chuť.“ Sklonil sa k nemu a zašepkal: „Ja som povedal, že chcem pizzu. Bola to chyba.“

„A ďalej?“ spýtal sa Max a pomyslel si: *Čo je zlé na pizzi?*

„Išli sme teda na pizzu do Mickey's Pizza Palaceu.“

Max ten podnik dobre poznal. Bol to reťazec rýchleho občerstvenia pre deti, kde v ponuke neboli iba obrovské pizze, ale aj detský kútik, videohry a všeličo iné. Presne tam chcel osláviť svoje narodeniny.

„No a?“

„Objednal som si strednú pizzu so salámou a s dvojitou porciou syra.“

„A čo sa stalo potom?“

„Potom mi povedali, že sa idú rozvádzať. Len som tam sedel, s tou pizzou...“

Joey vydal zvláštny zvuk, akoby zakašľal, a otočil sa.

„Už nikdy nechcem pizzu ani len vidieť,“ zaprisahával sa.

Max bol v šoku. Áno, rodičia sa rozvádzajú, to sa stáva. Myslel si však, že pizza patrí k veciam, na ktoré sa v živote dá spoľahnúť. K veciam, ktorým má človek zostať verný.

Bol presvedčený, že jeho rodičia by niečo také nikdy neurobili. Milovali ho. Milovali sa navzájom a hádam zbožňovali aj králika Huga, očarujúce domáce zvieratko s bielou srstou a ružovým noštekem, ktoré sedávalo v kľietke a rozkošne hľadelo pred seba. Tak to bolo. Teda, aspoň si to myslel. Zakrátko sa mu však zdalo, že je tu niečo, čo dovtedy prehliadal. Nepatrné náznaky, že čosi nie je v poriadku. Videl mamu, ako smrkala a vreckovkou si utierala oči, jej vždy bezchybne nanesené očné tieny boli rozmazané. Uvedomil si, že otec už nebýva tak často doma. Zostával dlhšie v práci a zaneprázdnený bol aj cez víkendy. Niekedy spával na gauči v obývačke a televízor bežal celú noc. To by Max nikdy nesmel urobiť. Dvere, ktoré predtým bývali otvorené, zrazu akoby ktosi zatvoril. Niečo tu nesesedelo, cítil to.

Keď jedného dňa prišiel zo školy, nechal bicykel na trávniku, vběhol dovnútra a uvidel rodičov meravo sedieť na gauči, ako keby ho čakali. Silene sa naňho usmievali.

„Čo by si povedal na to, keby sme sa šli najesť?“ navrhol otec. Hovoril až priveľmi veselo a nahlas. V Maxovej hlave bilo na poplach. „... kde chceš,“ počul, ako otec hovorí.

„Prosím?“

„Čo by si chcel jesť?“

Max chvíľu premýšľal a potom navrhol: „Čo tak suši?“

Rodičia sa naňho prekvapene pozreli.

„Si si istý, zlatko?“ spýtala sa mama.

„Áno,“ odvetil. Bolo mu úplne jedno, či ešte niekedy bude jesť surovú rybu.

Vybrali sa teda na suši. Max si objednal tuniaka, mečiara a ikry z ježovky, hoci otec si myslel, že tie nebudú celkom kóšer. Boli také odporné, že sa skoro povracal. A keď sa zrazu rodičia dotýkali rukami a hovorili mu, že ho veľmi ľúbia a že preňho sa nič nezmení, očervnel a musel sa premáhať, aby sa nerozplakal. Začal sa triasť. Ústa mal plné rybieho ejakulátu alebo niečoho podobného a v duchu si dookola opakoval: *Pizza, zostane mi aspoň pizza.*

*

Ešte donedávna prebiehal život Maxa Cohna v starých koľajach. Bol to obyčajný vyťahnutý bledý desaťročný chalan so strapatými ryšavými vlasmi. Nosil okuliare, ktoré mu mama zlepila izolačnou lepiacou páskou, keď mu ich raz otec nechtiac prisadol. S rodinou býval v malom dome na Atwater Village. Otec bol právny zástupca pre hudobné licencie, čím aj odjakživa chcel byť, a mama vlastnila malý butik na Glendale Boulevarde, kde predávala nábytok z Ázie a iné rárohy. Jeho rodina bola tradičný mišmaš tiet, ujev a bratrancov. Najhorší bol určite strýko Bernie a teta Heidi, ktorí sa stále hádali. A potom ešte starká, neurotická, vyčerpávajúca pani, ktorá bývala na druhom konci pohoria niekde v divočine San Fernando Valley, na čudesnom mieste s názvom Encino.

V škole a predovšetkým vo 4. A sa správa o náhlom rozvode Maxových rodičov rozšírila rýchlosťou blesku. Joey Shapiro dokonca Maxa objal a nepovažovali to za teplošské. Ba aj dievčatá sa

naňho pozerali celkom inak a Myriam Hyungová, s ktorou doposiaľ nemal do činenia, k nemu cez prestávku prišla a povedala: „Tá vec s tvojimi rodičmi ma naozaj mrzí.“

Sprosté táraniny, pomyslel si. Bola však iba dievča a veľmi nepremýšľala, preto jej chabý pokus o prejavenie súcitu nechcel odmietnuť. Veľkoryso prijal jej sústrasť a odvetil: „Áno, už je to raz tak.“

Náhle sa cítil dospelý. Vedel, že rozvod rodičov je jeho skutočná *bar micva*. Rituál, pri ktorom sa z chlapcov stávajú muži. Bolo mu jasné, že veľa jeho spolužiakov pochádzalo z „neúplných rodín“, ako hovorievala rabínka Hannah „lesba“ Grossmanová.

Mať neúplnú rodinu bolo na začiatku super. Zatiaľ všetko zostalo po starom, iba mama spávala v spálni a otec v obývačke na gauči, kde bol televízor. Maxovi to trocha liezlo na nervy, pretože dovtedy bola telka jeho vlastníctvom. Teraz otec často pozeral športové prenosy. Malo to však aj výhody. Max sa mohol zahaliť do pláštá mučeníka. Rodičia mu venovali zvýšenú pozornosť a viac ako inokedy ho obdarúvali komiksmi. Otec mu kúpil nového *Spider-Mana* a súčasne viacero sérií *Batmana*. Predtým sa Max vždy musel rozhodnúť, či chce Marvela, alebo DC. Otec hovorieval, že život je o rozhodnutiach. Ukázalo sa, že je to totálna somarina. Človek mohol mať všetko. Práve o tom bola dospelosť. Rozchod rodičov bezpochyby najviac prospel jeho zbierke komiksov.

Hlboko vo svojom vnútri sa však trápil a dusil v sebe trpké tajomstvo. Vedel, prečo sa jeho rodičia rozvádajú: Bola to jeho chyba! Mama mu síce povedala, že dôvodom bola tá šlapka, cvičiteľka jogy, ale Max poznal pravdu.

Stalo sa to niekoľko týždňov pred osudným suši. Zasa musel králikovi vyčistiť klietku. Mama ho niekoľkokrát upozornila, že to prekliate zviera chcel on. Poprosil otca, aby to tentoraz urobil zaňho, lebo chcel ísť s Joeym Shapiroom do kina. Otec však po-

vedal nie. Pohádali sa, Max stratil trpezlivosť, odpapuloval mu a otec už neoblomne trval na svojom.

A tak namiesto toho, aby Max do seba v klimatizovanom kine hádzal pukance a ľadovú čokoládu, musel čistiť králičie výkaly. Bolo to také nespravodlivé! Keď po frflaní a protestoch konečne vynášal zápachajúce vrecko, stál jeho otec vo dverách a nesúhlasne naňho gánil. „Odpusti si ten tón, mladý muž! Takto to tu nefunguje. Ak ešte raz urobíš také divadlo, Hugo pôjde preč!“

Max opatrne hodil vrecko s výkalmi do kontajnera a cítil, ako to v ňom vrie. Dať preč Huga? Čo sú to za podlé vyhrážky!

Zrazu pri kontajneri zbadal malú mincu. Starká vždy hovorievala, že keď niečo také nájde, môže si čosi želať. Stačí ju iba zdvihnúť zo zeme, niečo si zapriať, zatvoriť oči a želanie sa splní. Nikomu však nemôžete prezradiť, čo ste si priali.

Zdvihol teda mincu, silno zatvoril oči a želel si, aby otec zmizol. Iba tak. Keď päšť otvoril, minca mu bezpečne ležala na dlani. Max v dialke počul, ako v pohorí San Gabriel zahrnelo. Čoskoro bude pršať. Zrazu sa cítil previnilo. Obzrel sa a prinútil sa myslieť na niečo iné, bolo však neskoro. Nieкто – možno Boh? – musel jeho želanie počuť.

Dlhé týždne sa nič nestalo a Max si myslel, že z toho vyviazne bez trestu. Až kým neprišiel večer v suši reštaurácii. Vedel, že na svoju rodinu uvalil kliatbu. Teda okrem králika, lebo ten sa mal naďalej dobre.

Zozačiatku sa usiloval o svojom podiele viny na tragédii prí veľmi nepremýšľať. Namiesto toho si užíval výhody rozvodu. Aj mama mu začala dávať darčeky, asi preto, aby predbehla otca.

„Na narodeniny si môžeš želať, čo len chceš,“ povedala mu raz.

Zjavný pokus kúpiť si jeho city. Každý človek má svoju cenu a Maxova nebola veľmi vysoká.

„Naozaj hocičo?“

Každý nový darček, nová hračka, ktorú mu rodičia dali, bola dôkazom ich lásky. Takéto dôkazy ho však skoro omrzeli. V Maxovom živote už nič nebolo stále. Všetko sa začalo meniť a on nemal zmeny veľmi v láske. Byť z rozvedenej rodiny už nebolo také perfektné. Naopak, uvedomil si, že to malo následky. Bol pripravený naučiť sa niečo dôležité, pripravený na tvrdú lekciu, ktorú podstúpili aj jeho hrdinovia Spider-Man a Joey Shapiro.

*

Pre Harryho a Deborah Cohnovcov bolo hovoriť so synom o rozvode veľmi ťažké. Najmä Harry sa obával tejto osudovej chvíle. V súkromnom živote sa vyhýbal konfrontáciám akéhokoľvek druhu. Deborah s tým až také veľké problémy nemala. Hoci sa otvorene hlásila k budhizmu, do konfliktov sa vedela náležite zapájať. Harry ju vždy volal „zúrivá budhistka“. Nepovažovala to za vtipné. Vlastne všetko, čo sa týkalo jej budúceho exmanžela, v poslednom čase nepokladala ani za dobré, ani za smiešne. Už len jeho prítomnosť ju privádzala do zúrivosti. Ako len šúchal nohami, keď chodil po dome! Vlastnosti, ktoré kedysi vnímala ako očarujúce, ju teraz privádzali na pokraj šialenstva. Nevedela sa dočkať, kedy sa odsťahuje.

No bol tu Max. Dokonca zvažovali, že kvôli nemu zostanú spolu. Teda chcel to najmä Harry, nie Deborah.

„Trvám na tom, aby si sa odsťahoval,“ povedala rozhodným hlasom. Nechcela ho iba potrestať. Jeho románik ju naplno zasiahol. Jednoducho sa ho potrebovala zbaviť. Viac sa naňho nemohla pozerať. Bol ako náplasť, ktorú musíte strhnúť. Čím rýchlejšie, tým lepšie.

„Čo bude s Maxom?“ zavzlykal Harry.